

LJUDSKA PRAVA I COVID-19

Analiza izmene pravnog okvira tokom vanrednog stanja i uticaj na uživanje ljudskih prava

Sloboda mišljenja i izražavanja, sloboda medija, pravo na obaveštenost

U Republici Srbiji, u cilju sprečavanja širenja zaraze i posledica izazvanih virusom SARS-CoV-2, dana 15. marta 2020. godine, doneta je [Odluka o proglašenju vanrednog stanja](#). Ova odluka, kao i brojni drugi propisi doneti u vezi s istom, imali su za posledicu ograničavanje određenih prava građana.

Analiza hronološki prikazuje izmene u obimu uživanja garantovanih prava i način regulisanja izmena tokom prvog meseca vanrednog stanja (15. marta 2020. – 15. aprila 2020. godine), uz ocenu usaglašenosti aktivnosti i mera svih grana vlasti sa zahtevima vladavine prava i principima ograničenja ljudskih prava. Takođe, prikazani su problemi koje su navedene mere i ograničenja stvarali, posebno ranjivim grupama, inicijative i predlozi podneti državnim organima da se problemi reše ili ublaže, kao i odgovor države na inicijative.

Analiza je sprovedena uz podršku Tima Ujedinjenih nacija za ljudska prava u Srbiji. Izneti mišljenja ne odražavaju neophodno i stavove Ujedinjenih nacija.

Proglašenje vanrednog stanja

Član 200 [Ustava Republike Srbije](#) predviđa da kada javna opasnost ugrožava opstanak države ili građana, Narodna skupština proglašava vanredno stanje. Isti član predviđa da kad Narodna skupština nije u mogućnosti da se sastane, odluku o proglašenju vanrednog stanja donose zajedno predsednik Republike, predsednik Narodne skupštine i predsednik Vlade, pod istim uslovima kao i Narodna skupština, a da u tom slučaju mere kojima se odstupa od ljudskih i manjinskih prava može propisati Vlada, uredbom, uz supotpis predsednika Republike. Mere odstupanja od ljudskih i manjinskih prava koje propiše Narodna skupština ili Vlada važe najduže 90 dana, a po isteku ovog roka mogu se obnoviti pod istim uslovima.

Dana 10. marta 2020. godine, Vlada RS donela je [Odluku o proglašenju bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2 zaraznom bolešću](#). Ova odluka osnov je za primenu člana 52 stav 1 tačke a [Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti](#), koja propisuje da ministar može na osnovu predloga Komisije i Zavoda da naredi zabranu okupljanja na javnim mestima, te 12. marta 2020. godine ministar zdravlja donosi [Naredbu o zabrani okupljanja u Republici Srbiji na javnim mestima u zatvorenom prostoru](#) u čijoj tački 1 stoji da se radi sprečavanja širenja zarazne bolesti COVID-19 zabranjuju javna okupljanja na celoj teritoriji Republike Srbije na javnim mestima u zatvorenim prostorima kada se okuplja više od 100 ljudi. Bez formalnog pisanog obrazloženja, predsednik Republike, predsednik Narodne skupštine i predsednik Vlade 15.03.2020. godine donose Odluku o proglašenju vanrednog stanja, na osnovu koje su propisivane mere odstupanja od ljudskih prava.¹

Osnovna pravila u pogledu ograničavanja prava

U pogledu opšteg ograničenja prava, *Ustav Republike Srbije* u članu 20 propisuje da ljudska i manjinska prava zajemčena Ustavom mogu zakonom biti ograničena ako ograničenje dopušta Ustav,² u svrhe radi kojih ga Ustav dopušta, u obimu neophodnom da se ustavna svrha ograničenja zadovolji u demokratskom društvu i bez zadiranja u suštinu zajemčenog prava. [Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima](#) u članu 4 navodi kao osnov ograničenja ljudskih prava izvanrednu javnu opasnost proglašenu zvaničnim putem. Mere kojima se ograničavaju prava moguće su u obimu strogo određenom zahtevima situacije, ne mogu biti nespojive s drugim obavezama koje nameće međunarodno pravo i sa sobom ne mogu povlačiti diskriminaciju. Ustav Srbije propisuje da je zabranjena svaka diskriminacija, neposredna ili posredna, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta, kao i da se ne smatraju diskriminacijom posebne mere koje Republika Srbija može uvesti radi postizanja pune ravnopravnosti lica ili grupe lica koja su suštinski u nejednakom položaju sa ostalim građanima. [Zakon o zabrani diskriminacije](#) propisuje da izrazi "diskriminacija" i "diskriminatorsko postupanje" označavaju svako **neopravdano pravljenje razlike** ili **nejednako postupanje**, odnosno

¹ Predsednica Narodne skupštine je dala pisani odgovor 23.3.2020. g. opozicionim poslanicima da je ona dala predlog da se Narodna skupština ne sastaje, zbog zabrane okupljanja. Dostupno na: <https://dostajebilo.rs/wp-content/uploads/2020/03/Odgovor-Maje-Gojkovic.pdf> (pristupljeno 24.4.2020. godine).

² Prava koja nije moguće ograničiti su: pravo na dostojanstvo i slobodan razvoj ličnosti; pravo na život; pravo na fizički i psihički integritet ličnosti; zabrana ropstva i prinudnog rada; prava vezana za postupanje s licem lišenim slobode (uvažavanje dostojanstva ličnosti, zabrana nasilja i iznuđivanja iskaza); **pravo na pravično suđenje**; pravo na pravnu sigurnost u kaznenom pravu (pretpostavka nevinosti, nema kazne za delo koje u momentu kada je učinjeno nije bilo krivično delo, nema retroaktivne primene krivičnog zakona, osim ako je to povoljnije za učinioca...); pravo na pravnu ličnost; pravo na državljanstvo; sloboda misli, savesti i veroispovesti; prigovor savesti; sloboda izražavanja nacionalne pripadnosti; zabrana izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje; pravo na zaključenje braka i ravnopravnost supružnika; sloboda odlučivanja o rađanju; prava deteta; zabrana nasilne asimilacije.

propuštanje, u odnosu na lica ili grupe kao i na članove njihovih porodica, ili njima bliska lica, na otvoren ili prikriven način, a koji se zasniva na nekom ličnom svojstvu.

1. Sadržina prava

Ustav Republike Srbije u članu 46, jemči pravo na **slobodu mišljenja i izražavanja**. Ovo pravo obuhvata i slobodu da se govorom, pisanjem, slikom ili na drugi način traže, primaju i šire obaveštenja i ideje. Sam Ustav propisuje da je pravo podložno ograničenju ako je to propisano zakonom i neophodno radi: zaštite prava i ugleda drugih, čuvanja autoriteta i nepristrasnosti suda i zaštite javnog zdravlja, morala demokratskog društva i nacionalne bezbednosti Republike Srbije.

Članom 50 Ustava Srbije garantovano je **pravo na slobodu medija**. Ovaj član propisuje da u Republici Srbiji nema cenzure. Nadležni sud može sprečiti širenje informacija i ideja putem sredstava javnog obaveštavanja samo ako je to u demokratskom društvu neophodno radi sprečavanja pozivanja na nasilno rušenje Ustavom utvrđenog poretka ili narušavanje teritorijalnog integriteta Republike Srbije, sprečavanja propagiranja rata ili podstrekavanja na neposredno nasilje ili radi sprečavanja zagovaranja rasne, nacionalne ili verske mržnje, kojim se podstiče na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje.

Ostvarivanje prava na ispravku neistinite, nepotpune ili netačno prenete informacije kojom je povređeno nečije pravo ili interes i prava na odgovor na objavljenu informaciju uređuje se zakonom.

Pravo na obaveštenost regulisano je članom 51 Ustava Republike Srbije. Ovaj član garantuje da svako ima pravo da istinito, potpuno i blagovremeno bude obaveštavan o pitanjima od javnog značaja i sredstva javnog obaveštavanja su dužna da to pravo poštuju.

Svako ima pravo na pristup podacima koji su u posedu državnih organa i organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, u skladu sa zakonom.

Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima članom 19 garantuje:

1. *Niko ne može biti uznemiravan zbog svoga mišljenja.*

2. *Svako ima pravo na slobodu izražavanja; to pravo podrazumeva slobodu traženja, primanja i širenja obaveštenja i ideja svake vrste, bez obzira na granice, bilo usmeno, pismeno, putem štampe ili u umetničkom obliku, ili ma kojim drugim sredstvom po svom izboru.*

3. *Korišćenje sloboda predviđenih u stavu 2 ovog člana povlači posebne dužnosti i odgovornosti. Ono se, prema tome, može podvrgnuti izvesnim ograničenjima koja ipak moraju biti izričito utvrđena zakonom i koja su neophodna:*

a) za poštovanje prava ili ugleda drugih lica; b) za zaštitu nacionalne bezbednosti ili javnog poretka, ili javnog zdravlja ili morala.

Mere koje su donete od početka vanrednog stanja uticale su na ostvarivanje ovih prava građana Srbije tokom prvih mesec dana na više načina.

2. Sloboda mišljenja i izražavanja

Sloboda mišljenja i izražavanja u prvih mesec dana vanrednog stanja bila je pogođena pre svega kroz procesuiranje za krivično delo izazivanje panike i nereda. Krivični zakonik Srbije reguliše ovo delo članom 343:

1) Ko iznošenjem ili pronošenjem lažnih vesti ili tvrđenja izazove paniku, ili teže narušavanje javnog reda ili mira ili osujeti ili značajnije omete sprovođenje odluka i mera državnih organa ili organizacija koje vrše javna ovlašćenja, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno putem sredstava javnog informisanja ili sličnih sredstava ili na javnom skupu, učinilac će se kazniti zatvorom od šest meseci do pet godina.

U vanrednom stanju doneto je [obavezujuće uputstvo](#) Republičkog javnog tužioca kojim je propisano hitno postupanje u slučajevima određenih krivičnih dela, između ostalog i krivičnog dela izazivanje panike i nereda. Za ovo krivično delo, uglavnom su procesuirani građani koji su putem društvenih mreža širili takozvane [lažne vesti](#), ali je uhapšena i zadržana [jedna novinarka](#) pod sumnjom da je učinila ovo krivično delo tekstom o nedostajućoj zaštiti za zaposlene u Kliničkom centru Vojvodine. Krivična prijava protiv novinarke je nakandno odbačena. U pojedinim slučajevima zbog ovog krivičnog dela, određivan je i [pritvor](#), a svakodnevno smo i kroz [zvanična saopštenja MUP-a](#) imali prilike da budemo obavešteni o ovim hapšenjima.

U prvih mesec dana vanrednog stanja za krivično delo izazivanje panike i nereda, u slučajevima u kojima je određivan pritvor, održavala su se takozvana skajp suđenja, odnosno suđenja na kojima je optuženi bio prisutan putem konferencijske veze preko skajp aplikacije, a na osnovu **Preporuka Ministarstva pravde** od 26. marta 2020. godine.

Nakon kritika stručne javnosti zbog regulisanja toka krivičnog postupka preporukama Ministarstva, Vlada Srbije je 1. 4. 2020. godine uz supotpis Predsednika Republike **donela Uredbu o načinu učešća optuženih na glavnom pretresu u krivičnom postupku** koji se održava za vreme vanrednog stanja proglašenog 15. 3. 2020. godine. Viši Sud u Novom Sadu 3. 4. 2020. godine

objavio je da jedno lice, kome je određen pritvor zbog sumnje da je izvršilo krivično delo izazivanja panike i nereda čeka suđenje putem konferencijske veze.

Dana 9. 4. 2020. godine **Visoki savet sudstva doneo je Zaključak** kojim je zauzeo stav da se ova uredba primenjuje samo na krivična dela nedozvoljena trgovina, nepostupanje po zdravstvenim propisima za vreme epidemije i krivično delo prenošenje zaraznih bolesti, ali ne i na delo izazivanje panike i nereda³.

Ono što predstavlja sporno pitanje kod postupaka koji se odnose na krivično delo izazivanje panike i nereda jeste nemogućnost da se utvrde posledice ovog dela, kao bitan element krivičnog dela, naročito kod krivičnih dela koja su učinjena putem društvenih mreža.

3. Sloboda medija

Zakon o javnom informisanju i medijima članom 4 bliže uređuje slobodu medija:

Javno informisanje je slobodno i ne podleže cenzuri.

Zabranjena je neposredna i posredna diskriminacija urednika medija, novinara i drugih lica u oblasti javnog informisanja, naročito prema njihovoj političkoj opredeljenosti i uverenju ili drugom ličnom svojstvu.

Ne sme se ugrožavati slobodan protok informacija putem medija, kao ni uređivačka autonomija medija, a naročito vršenjem pritiska, pretnjom, odnosno učenom urednika, novinara ili izvora informacija.

Fizički napad na urednika, novinara i druga lica koja učestvuju u prikupljanju i objavljivanju informacija putem medija kažnjava se na osnovu zakona.

Sloboda javnog informisanja ne sme se povređivati zloupotrebom službenog položaja i javnih ovlašćenja, svojinskih i drugih prava, kao ni uticajem i kontrolom nad sredstvima za štampanje i distribuciju novina ili mrežama elektronskih komunikacija koje se koriste za distribuciju medijskih sadržaja.

Na samom početku vanrednog stanja, 18. marta 2020. godine, Nezavisno udurženje novinara Srbije izdalo je [preporuke za rad novinara](#) kao i [Vodič za novinare o temama o javnom zdravlju](#).

³ Više o pravu na pravično suđenje za vreme vanrednog stanja <http://www.yucom.org.rs/wp-content/uploads/2020/05/LJUDSKA-PRAVA-I-COVID-Pravo-na-pravi%C4%8Dno-su%C4%91enje-30.04.2020.pdf>

Sloboda medija je u toku prvih mesec dana trajanja vanrednog stanja bila u fokusu kako domaće, tako i međunarodne javnosti. Ovome je doprinelo hapšenje novinarkе, Ane Lalić, i njeno zadržavanje u policiji, ali i [Zaključak Vlade Republike Srbije](#) od 28. marta 2020. godine koji je javnosti postao poznat tek nekoliko dana kasnije, 31. marta 2020. kada je objavljen u Službenom glasniku Srbije. Prema članu 46 Zakona o Vladi, **zaključak se objavljuje ako je to zakonom ili drugim propisom određeno ili ako tako pri njihovom donošenju odluči Vlada.**

Ovim Zaključkom se pod obrazloženjem zaštite građana od širenja lažnih vesti **centralizuje obaveštavanje javnosti** u nadležnosti Kriznog štaba za suzbijanje bolesti COVID-19 na čijem čelu je predsednica Vlade. Zaključkom su obavezani gradolnačelnici, odnosno predsednici opština i štabovi za vanredne situacije jedinica lokalne samouprave, kao i zdravstvene ustanove, zdravstveni radnici i pravna lica koja obavljaju zdravstvenu delatnost da informacije dostavljaju direktno, ili preko zdravstvenih instituta kriznom štabu Vlade Srbije koji bi ih dalje distribuirao javnosti.

Zaključak je sadržao i odredbu:

Obaveštenja o preduzetim zdravstvenim merama i drugim informacijama koje se odnose na lečenje bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2, data javnosti od strane neovlašćenih lica ne mogu se smatrati tačnim i proverenim, uz mogućnost primene propisa koji se odnose na odgovornost i pravne posledice za širenje dezinformacija u periodu vanrednog stanja.

Nakon reakcija [novinarskih udruženja](#), brojnih [organizacija civilnog društva](#), ali i [međunarodnih organizacija](#), pod pritiskom domaće i međunarodne javnost, predsednica Vlade Srbije [objavila je odluku](#) o [povlačenju spornog Zaključka 2. aprila 2020. godine](#).

Hapšenja novinara, pritisci, cenzura

„Efekat zastrašivanja za slobodu izražavanja nastaje kada mešanje u ovo pravo izaziva strah što vodi do autocenzure i konačno izostajanja javne debate što čini štetu društvu kao celini. Shodno tome, državne vlasti trebalo bi da izbegavaju preduzimanje mera ili nametanje sankcija koje imaju za posledicu obeshrabrivanje učešća u javnoj raspravi”, istakao je Savet Evrope u preporukama Komiteta ministara državama članicama o zaštiti novinarstva i sigurnosti novinara i drugih medijskih aktera⁴

⁴ https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016806415d9#_ftn1 prstupljeno 7. 5. 2020. godine

Problem sa hapšenjima novinara, pretresima njihovih kancelarija i domova, kao i zadržavanjem opreme za rad, bio je predmet zabrinutosti OEBS-a koji je u svom Vodiču za bezbednost novinara ovo posebno istakao kao primer loše prakse.⁵

Pored novinarke, Ane Lalić, koja je uhapšena zbog sumnje da je izvršila krivično delo izazivanja panike i nereda iz člana 343 Krivičnog zakonika Srbije zbog teksta „[KC Vojvodine pred pucanjem: Bez zaštite za medicinske sestre](#)”, pod sumnjom da su izvršili krivično delo nepostupanje po zdravstvenim propisima u vreme epidemije uhapsešni su [kammerman i novinar zrenjaninske televizije KTV](#) kojima je određen pritvor i oduzeta oprema. Iako se ne radi o sredstvu za izvršenje krivičnog dela, već o opremi za rad, [kamera i telefon nisu vraćeni televizijskoj ekipi](#) nakon puštanja iz pritvora. Ani Lalić je takođe policija pretresla stan i tom prilikom zaplenila je njen laptop računar i oba mobilna telefona.

[Na cenzuru na javnom servisu RTS ukazao je i bivši ambasador Srbije, Vladeta Janković](#), nakon što je, prema njegovim navodima, RTS odbio da zbog jednog odgovora na pitanje objavi pisani intervju sa njim na svom veb sajtu.

Brojni novinari bili su predmet organizovanih verbalnih napada na društvenim mrežama, među kojima je najviše pažnje privukla Fejsbuk stranica [COVID-19 Serbia](#) koja je sponzorisa u vredljive objave na račun medijske kuće N1, novinarke, Ane Lalić i [organizacije Ne davimo Beograd](#).

Povodom izveštavanja o vanrednom stanju i epidemiji, napadnuta je i novinarka dnevnog lista Danas, Snežana Čongradin, za koju je, jedan narodni poslanik izjavio da je [treba uhapsiti](#) u emisiji na privatnoj televiziji sa nacionalnom frekvencijom.

*Član 8 Zakona o javnom informisanju i medijima propisuje da su **nosioci javnih i političkih funkcija dužni da trpe iznošenje kritičkih mišljenja**, koja se odnose na rezultate njihovog rada, odnosno politiku koju sprovode, a u vezi su sa obavljanjem njihove funkcije bez obzira na to da li se osećju lično povređenim iznošenjem tih mišljenja.*

Međutim, državni funkcioneri se [nisu uzdržavali](#) od ciljanog napada na pojedine medije, a predsednica Vlade Republike Srbije je gostujući na nacionalnom javnom servisu [otvoreno izjavila](#) da pojedini novinari „šire laži”. Zbog napada na dnevni list Danas od strane predsednice Vlade oglasila se i [Medijska organizacija jugositočne Evrope](#). Ministar odbrane [Aleksandar Vulin](#) optužio je glavnog urednika nedeljnika „NIN“ za napade na predsednika države kao i na druge novinske redakcije, ali i da namerno otežava borbu države sa korona virusom. Brojne napade od strane Predsednika Republike i ostalih državnih funkcionera, ali i medijskih kuća kojima se javni

⁵ <https://www.osce.org/fom/85777?download=true> Key issues and recommendations for the safety of journalists (str. 55) pristupljeno 7. 5. 2020. godine

funkcioneri često pojavljuju kao gosti u emisijama zabeležila je platforma nevladinih organizacija „[Tri slobode](#)” koja je aktivno beležila kršenje ljudskih prava u vreme vanrednog stanja. Ova platforma u svom izveštaju od 14. 4. 2020. godine navodi:

„Pro vladini tabloidi i portali „Informer“ i „Kurir“, kao i televizija „Pink“ nastavili su svoju kampanju protiv medijskih kuća i novinara koji su izveštavali sa konferencija za medije Kriznog štaba ili obraćanja najviših državnih predstavnika. Okidač za ovakve napade bila su pitanja o uzrocima malog broja testiranih osoba u Srbiji, pojave slučajeva zaraze u bolnicama, kao i pitanja da li vlast koristi vanredno stanje kako bi se obračunala sa nezavisnim medijima. [Poslednji u nizu napada](#) usledili su nakon postavljanja pitanja predsedniku Vučiću da li će ići u samoizolaciju nakon što je utvrđeno da je njegov sin zaražen korona virusom. Kao reakcija na to pitanje usledile su optužbe od strane pomenutih medija kako „Medije sa tajkunskim predznakom ne zanima borba protiv koronavirusa, već eliminacija Vučića iz političkog života“, kao i novim uvredama od strane glavnog urednika lista „Informer“ Dragana Vučićevića”⁶.

Član 6 st. 2 Zakona o javnom informisanju i medijima propisuje: *Radi zaštite konkurencije i raznovrsnosti ideja i mišljenja, zabranjen je svaki vid monopola u oblasti javnog informisanja.*

Van Beograda, brojni novinari iz lokalnih samoprava žalili su se na diskriminaciju novinara i medija i favorizovanje pojedinih medijskih kuća. Ovo je bio slučaj u [Novom Pazaru](#) gde su mediji dobili obaveštenje od gradskog kriznog štaba da **sve nove informacije mogu saznati na programu jedne televizije, Regionalne TV**. Na probleme sa izveštavanjem o COVID-19 virusu i zatvorenost predstavnika institucija za razgovor sa novinarima ukazali su i mediji iz [Kragujevca](#) i [Kraljeva](#).

Udruženje novinara Srbije istaklo je i problem [ekonomske ugroženosti](#) novinara za vreme vanrednog stanja, a prema [anketi](#) koju je početkom aprila sproveo Nezavisno udruženje novinara Srbije, novinarima je za rad najviše bila potreba zaštitna oprema, za koju se opredelilo 58% ispitanih novinara.

Visoka komesarka za ljudska prava UN, Mišel Bašel izrazila je [zabrinutost zbog represije država članica](#) nad medijima i naglasila da su neke države iskoristile pandemiju virusa za sprečavanje širenja informacija. Ona je ukazala na to da su neke države širenje koronavirusa iskoristile kao povod za ograničavanje informisanja i gušenje kritike. Ona je istakla i to da su neki politički lideri davali izjave usmerene ka novinarima i novinarkama stvarajući neprijateljsko okruženje koje utiče na njihovu bezbednost i mogućnost da obavljaju svoj posao.

⁶ <https://www.gradjanske.org/tri-slobode-pod-lupom-10-13-april/> pristupljeno 7. 5. 2020. godine

Pravo novinara na kretanje

Budući da je sve vreme vanrednog stanja u Srbiji bila na snazi zabrana kretanja, novinari su prepoznati kao lica za koja postoji potreba da se kreću i kada ostalim građanima to nije dozvoljeno. Ovo je bilo dozvoljeno svim novinarima koji su do 18. marta ispunili i poslali obrazac-tabelu pres službi Vlade Srbije za rad u vreme policijskog časa⁷. Međutim, pojedini mediji i novinari žalili su se da su akreditacije novinarima dodeljivane selektivno i da nisu svi mediji koji su poslali uredno popunjene obrasce dobili akreditacije. Desetak medija iz Leskovca i Jablaničkog okruga objavilo je da nisu dobili akreditacije. [Prema njihovim tvrdnjama](#), Vlada Srbije poslala je akreditacije samo za dva medija iz Leskovca i dva medija iz Preševa.

Konferencije za medije Kriznog štaba i Vlade Srbije

Od 10. aprila 2020. godine Kancelarija za saradnju sa medijima Vlade Srbije [izdala je saopštenje](#) u kojim je javnost Srbije obaveštena da novinari više neće biti u mogućnosti da prisustvuju konferencijama za medije, pod obrazloženjem da se na ovaj način novinari štite od virusa. U trenutku pisanja ove analize saopštenje se više nije nalazilo na sajtu Vlade Republike Srbije. U kojoj formi odluke je Vlada ovo odlučila, nismo bili u mogućnosti da saznamo, budući da prema Zakonu o Vladi RS, Vlada nije u obavezi da objavljuje sve odluke koje donese. [Pojedini mediji](#) smatrali su da se radi o gruboj cenzuri, a na ovu odluku reagovala su i [stručna udruženja](#).

[Pojedine medijske kuće](#) odbile su da postavljaju pitanja elektronskom poštom i bojkotovala su konferencije za medije bez medija, nakon selektivnog odgovaranja na njihova pitanja. O ovom obliku izveštavanja oglasila se i [Evropska federacija novinara](#) ističući ovu odluku kao veoma lošu praksu.

20 АПР
2020
15:00

Онлајн постављање питања за редовне конференције у 15 часова

Због све веће забринутости колега новинара, сниматеља и фото-репортера за своје здравље, и након приговора о угрожености на конференцијама за медије председника и чланова Владе, као и стручњака, обавештавамо вас да ће **почев од суботе, 11. априла**, за редовне конференције за медије које се одржавају свакога дана у 15 часова, **новинари постављати питања онлајн**.

Директан пренос конференција ће, као и до сада, радити Радио-телевизија Србије и Новинска агенција Танјуг.

Молимо све колеге новинаре који имају питања за докторе и стручњаке, да их достављају **најкасније до 13.30 часова** на имејл адресу press@gov.rs, **на дан одржавања конференције**.

Учинићемо све да на конференцијама сви добију одговоре на питања пристигла тог времена.

⁷ Više o slobodi kretanja za vreme vanrednog stanja na <http://www.yucom.org.rs/wp-content/uploads/2020/04/LJUDSKA-PRAVA-I-COVID-19-Analiza-izmena-pravnog-okvira-tokom-vanrednog-stanja-i-uticaj-na-u%C5%BEivanje-ljudskih-prava-final.pdf>

[Desetak dana kasnije, 21. aprila 2020. godine](#), novinarima je ponovo dozvoljeno da prisustvuju konferencijama za štampu Kriznog štaba i Vlade Srbije.

4. Pravo na obaveštenost

Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja članom 16 propisuje rokove za postupanje organa javne vlasti, pa tako definiše opšti rok za odgovor na zahtev u trajanju od 14 dana. **Međutim, ako se zahtev odnosi na informaciju za koju se može pretpostaviti da je od značaja za zaštitu zdravlja stanovništva** i životne sredine, organ vlasti mora da obavesti tražioca o posedovanju te informacije, da mu stavi na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju, odnosno da mu izda kopiju tog dokumenta **najkasnije u roku od 48 sati** od prijema zahteva.

Dana 24. marta. 2020. godine je doneta [Uredba o primeni rokova u upravnim postupcima za vreme vanrednog stanja](#) prema kojoj stranke u postupcima pred državnim organima i organizacijama, organima i organizacijama pokrajinske autonomije i jedinicama lokalne samouprave, ustanovama, javnim preduzećima, posebnim organima preko kojih se ostvaruje regulatorna funkcija i pravnim i fizičkim licima kojima su poverena javna ovlašćenja, za vreme vanrednog stanja u Republici Srbiji ne mogu snositi posledice svog nepostupanja u rokovima propisanim ili određenim u skladu sa zakonima kojima se uređuje upravni postupak ili posebni upravni postupci.

Značaj ove uredbe za pravo na obaveštenost ogleda se pre svega u tome što se ona odnosi na rokove propisane Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, ali i na postupanje [Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti](#).

Uprkos ovoj uredbi, brojni organi javne vlasti i organizacije kojima su poverena javna ovlašćenja odgovarali su na zahteve za pristup informacijama od javnog značaja koje im je uputio Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM. Ostali smo uskraćeni za odgovor MUP-a koji se odnosio na mere zaštite od nasilja u porodici, tako da načelno, možemo zaključiti da su se organi javne vlasti u pogledu informacija od javnog značaja odnosili u velikoj meri kao i u vreme vanrednog stanja.

Od uvođenja vanrednog stanja do 22. 3. 2020. godine, Ministarstvo zdravlja objavljivalo je dva puta dnevno informacije o zaraženima i preminulima od virusa COVID – 19, u 8 i 18 časova. Nakon 22. 3. 2020. informacije su objavljivanje na konferenciji za štampu jednom dnevno u 15 časova. Radi informisanja javnosti o epidemiološkoj situaciji napravljen je i veb sajt <https://covid19.rs/> na kom su svakodnevno objavljivani statistički podaci i zvanične informacije o virusu. Premda je sajt bio više puta dnevno ažuriran i koristan izvor informacija, sadržaj na njemu je u suštini odgovarao sadržaju koji se mogao čuti na dnevnim konferencijama za štampu Kriznog štaba Vlade Republike Srbije.

Na značaj istinitog i blagovremenog obaveštavanja građana ukazali su i OHCHR eksperti, apleom upućenim državama članicama pod nazivom „[Vlade moraju da promovišu i štite pristup informacijama tokom pandemije, kao i njihov Slobodan protok](#)”.

Relevantni propisi koji su doneti od trenutka proglašenja bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2 zaraznom bolešću	
10. mart 2020.	<u>Odluka o proglašenju bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2 zaraznom bolešću</u> ⁸
12. mart 2020.	<u>Naredba o zabrani okupljanja u Republici Srbiji na javnim mestima u zatvorenom prostoru</u> ⁹ <u>Odluka o zatvaranju graničnih prelaza</u> ¹⁰
14. mart 2020.	<u>Naredba o zabrani poseta i ograničenju kretanja u objektima ustanova za smeštaj starih lica</u> ¹¹
15. mart 2020.	<u>Naredba o zabrani okupljanja u Republici Srbiji na javnim mestima u zatvorenom prostoru</u> ¹² <u>Odluka o proglašenju vanrednog stanja</u> ¹³ <u>Odluka o ograničenju visine cena osnovnih životnih namirnica i zaštitne opreme</u> ¹⁴
16. mart 2020.	<u>Uredbu o organizovanju rada poslodavaca za vreme vanrednog stanja</u> ¹⁵ <u>Uredba o merama za vreme vanrednog stanja</u> ¹⁶ <u>Rešenje o prekidu svih izbornih radnji u sprovođenju izbora za narodne poslanike Narodne skupštine, raspisanih za 26. april 2020. godine</u> ¹⁷ <u>Odluka o privremenom ograničavanju kretanja tražilaca azila i iregularnih migranata smeštenih u centrima za azil i prihvatnim centrima u Republici</u>

⁸ (Sl. glasnik RS br. 23/2020, 24/20, 27/20, 28/20, 30/20, 32/20, 35/20, 37/20, 38/20, 39 /20, 43 /20, 45/20, 48/20, 49 /20, 59/20, 60/20)

⁹ (Sl. glasnik RS br. 25/20)

¹⁰ (Sl. glasnik RS br. 25/20, 27/20, 35/20 i 47/20)

¹¹ (Sl. glasnik RS br. 28/20)

¹² (Sl. glasnik RS br. 30/20)

¹³ (Sl. glasnik RS br. 29/20)

¹⁴ (Sl. glasnik RS br. 30/20)

¹⁵ (Sl. glasnik RS br. 31/20)

¹⁶ (Sl. glasnik RS br. 31/20, 36/20, 38/20, 39/20, 43/20, 47/20, 49/20, 53 /20, 56/20, 57/20, 58/20, 60/20)

¹⁷ (Sl. glasnik RS br. 32/20)

	<u>Srbiji¹⁸</u>
17. mart 2020.	<u>Naredba o organizovanju i sprovođenju mere karantina¹⁹</u>
18. mart 2020.	<u>Naredba o ograničenju i zabrani kretanja lica na teritoriji Republike Srbije²⁰</u> <u>Odluka o ograničenju visine cena i marži osnovnih životnih namirnica</u> <u>zaštitne opreme²¹</u> <u>Zaključak Visokog saveta sudstva od 18.3.2020</u>
19. mart 2020.	<u>Odluka o zatvaranju svih graničnih prelaza za ulazak u Republiku Srbiju²²</u>
20. mart 2020.	<u>Uredba o rokovima u sudskim postupcima za vreme vanrednog stanja</u> <u>proglašenog 15. marta 2020.²³</u> <u>Uredba o korišćenju finansijskih sredstava budžeta Republike Srbije za vreme</u> <u>vanrednog stanja nastalog usled bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS</u> <u>CoV-2²⁴</u>
21. mart 2020.	<u>Odluka o ograničenju pružanja usluga u oblasti trgovine na malo, koje</u> <u>obuhvataju prodaju robe i vršenje usluga u trgovinskim centrima i lokalima u</u> <u>koje se ulazi iz zatvorenog prostora²⁵</u> <u>Uredba o prekršaju za kršenje Naredbe ministra unutrašnjih poslova o</u> <u>ograničenju i zabrani kretanja lica na teritoriji Republike Srbije²⁶</u> <u>Naredba o zabrani okupljanja u Republici Srbiji na javnim mestima u</u> <u>zatvorenom prostoru²⁷</u>
22. mart 2020.	<u>Uredba o ograničavanju maloprodajne cene zaštitnih sredstava za vreme</u> <u>vanrednog stanja nastalog usled bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS</u> <u>CoV-2²⁸</u>

¹⁸ (Sl. glasnik RS br. 32/20)

¹⁹ (Sl. glasnik RS br. 33/20)

²⁰ (Sl. glasnik RS br. 34/20, 39/20, 40/20, 46/20, 50/20)

²¹ (Sl. glasnik RS br. 35/20, 55/20, 57/20)

²² (Sl. glasnik RS br. 37/20)

²³ (Sl. glasnik RS br. 38/20)

²⁴ (Sl. glasnik RS br. 38/20)

²⁵ (Sl. glasnik RS br. 39/20)

²⁶ (Sl. glasnik RS br. 39/20)

²⁷ (Sl. glasnik RS br. 39/20)

²⁸ (Sl. glasnik RS br. 40/20, 43/20 I 48/20 i 59/20)

24. mart 2020.	<u>Uredba o primeni rokova u upravnim postupcima za vreme vanrednog stanja²⁹</u> <u>Uredbu o posebnim tehničkim zahtevima, standardima i primeni medicinskih sredstava za vreme vanrednog stanja nastalog usled bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2³⁰</u> <u>Odluku o statusu stranih državljana u Republici Srbiji za vreme vanrednog stanja³¹</u>
01. april 2020.	<u>Uredba o načinu učešća optuženog na glavnom pretresu u krivičnom postupku koji se održava za vreme vanrednog stanja proglašenog 15. marta 2020. godine³²</u>
07. april 2020.	<u>Uredba o dodatnom zaduživanju za vreme vanrednog stanja nastalog usled bolesti COVID-19 izazvane virusom SARS-CoV-2 uzimanjem kredita emitovanjem državnih hartija od vrednosti na domaćem i međunarodnom finansijskom tržištu i davanjem garancija Republike Srbije³³</u>
09. april 2020	<u>Zaključak Visokog saveta sudstva od 9.4.2020</u>

²⁹ (Sl. glasnik RS br. 41/20 i 43/20)

³⁰ (Sl. glasnik RS br. 41/20)

³¹ (Sl. glasnik RS br. 41/20)

³² (Sl. glasnik RS br. 49/20)

³³ (Sl. glasnik RS br. 52/20)